

Foto: Bas Worm

Rust als toverwoord

Theo Berentsen, 45 jaar reewildbeheer

Het eerste dat opvalt op het erf van Theo Berentsen is de basstem van een Hannoveraanse zweethond. Als vervolgens de man des huizes verschijnt met een ruwharige teckel op de arm en een Duitse staande langhaar aan de voet is in een oogopslag duidelijk dat hier een liefhebber in beeld is. Het is begin maart, vanochtend gaan we op pad om te proberen iets aan het beheer van vrouwelijk reewild te doen en het ondertussen over de bejaging van reebokken te hebben.

Langzaam rijden we het jachtveld in de bosrijke omgeving van het Achterhoekse Vorden in. Op de eerste vraag schieten de wenkbrouwen van Berentsen in een bedenkelijke frons, zijn antwoord volgt snel: 'Iedere dag ben ik in het veld te vinden, in ieder geval iedere ochtend'. De omgeving afturend vervolgt hij: 'Het tuin-geitje staat er vanochtend niet, die staat altijd bij deze mensen in de tuin. Het reewild laat zich sowieso de laatste tijd slecht zien. Er is vrij veel onrust in het veld: recreatie, maar ook boswerkzaamheden hebben het geitenbeheer moeilijk gemaakt. De reeën hebben een zachte winter gehad, ze hadden niets te lijden van het weer dus er was geen noodzaak om het bos uit te komen. De reeën denken waarschijnlijk "bekijk het maar", want ze zijn vet, hebben weinig nodig en blijven dus rustig in de dekking liggen.'

Geitkalf

Berentsen heeft zijn zin nauwelijks afgemaakt of we zien de eerste reeën van de ochtend op een weijtje staan: een

geit met een geitkalf aan haar zijde. 'De eerste keer dat ik dit jaar reewild op de weide zie, dat moesten we maar eens proberen'. Berentsen berst de reeën aan, de 6,5 x 57R doet zijn werk want op het schot valt het geitkalf als een blok. We zijn ons gesprek over reewildbeheer goed begonnen. 'Een loodje eraan en dan is ie nu officieel dood'. Teruggekomen bij het huis van Berentsen ontstaat er grote onrust onder de honden, die natuurlijk ruiken dat de baas succes heeft gehad. Om de vrede in huis te bewaren krijgen de honden een voor een het ree even te zien, voordat hun baas van wal kan steken over het beheer van reebokken.

Droomcarrière

Op de eerste vraag klinkt uit de andere kant van de kamer de stem van zijn vrouw: 'Tijdens onze verkering mocht ik al mee, wat hebben we mooie dingen gezien!' Berentsen heeft 32 jaar gewerkt als docent werktuigbouwkunde aan het Graafschap College in Doetinchem. De afgelopen negen jaar kon hij zijn tijd

volledig besteden aan het faunabeheer op twee landgoederen van Stichting Geldersch Landschap. Berentsen: 'Het bokkenseizoen begint eigenlijk al tijdens de geitenperiode, waarin je de verdeling van bokken over het veld aardig in beeld kan krijgen. Vervolgens is het tegenwoordig op de meeste plaatsen zaak om ervoor te zorgen dat je eind mei de helft van het afschot binnen hebt, voordat de reeën de maïs in trekken en zich niet meer laten zien tot de bronst.'

Valwild

In de regio Achterhoek worden de laatste jaren ruwweg 6000 reeën geteld, het aantal (gemelde) verkeersslachtoffers lag in 2010 op 726 en in 2011 op 513 stuks (BOA-registratiesysteem). Berentsen: 'Het aantal verkeersslachtoffers is sterk afhankelijk van het weer. Als er bijvoorbeeld sneeuw ligt en ze lopen op de weg, dan durven ze er niet vanaf als een auto nadert.'

Afschotselectie

Aan het begin van de beheerperiode start je met het kleine spul, in de loop van het seizoen probeer je om bokken met een slechte aanleg te selecteren. Hierbij kijk je naar het lichaam, de gezondheid en in de derde plaats het gewei. Het totaalbeeld maakt dat je kan inschatten of een bok een slechte aanleg heeft. Daarop probeer je het afschot te baseren, dit gaat vaak in het begin goed maar tegen het einde van de periode overkomt het je toch een beetje. Een belangrijke factor bij de selectie is ook de plek waar de reeën lopen. 'Het gros van het afschot realiseer ik in een bosrand waar reeën lopen die regelmatig de provinciale weg oversteken. Met dit afschot creëer je natuurlijk wel een vacuüm waar weer andere reeën zullen verschijnen, daarom moet je altijd een oogje in het zeil houden. In mei zijn de territoria echter verdeeld en zul je met dit selectieve afschot verkeersongelukken en dus valwild voorkomen.'

Boekjeswijsheid

'Een evenwichtige leeftijdsopbouw is een goed streven, het liefst schieten we jong en heel oud. In de praktijk blijkt dit

Vroeger mócht je een ree schieten, nu moeten we reeën schieten

echter vaak boekjeswijsheid', aldus Berentsen. 'De tijd van de rode punten op geweien ligt achter ons, nu worden de trofeeën per WBE getoond, waarbij het beheerplan ter inzage ligt. Het afschot van reeën is geen geheim meer. Tegenwoordig beheren jagers de gehele reewildpopulatie planmatig, waar het vroeger meer ging om kwalitatief beheer van het individuele dier. Hierdoor is het beoordelen van trofeeën minder belangrijk geworden, voor zover je überhaupt aan een gewei op een plankje kan zien of het om een 'goede' of 'slechte' bok ging. Een belangrijke verandering is natuurlijk ook dat ondertussen de reewildpopulatie significant is toegenomen. Als je een aantal bokken moet schieten kun je niet aankomen met een kapitaal gewei van

een oude bok en de mededeling dat je de rest van het afschot niet hebt volbracht omdat deze heerser alle mindere bokken heeft verdreven. Als er zo'n oude, dominante bok in het jachtveld loopt, begin het seizoen dan met het schieten van die bok.'

Geslachtsverhouding

Streeft Berentsen nog een bepaalde geslachtsverhouding na? Berentsen: 'Theoretisch gezien is de geslachtsverhouding waar we naar streven 1:1, een bok beslaat echter meerdere geiten. Relatief veel bokken in het veld geeft onrust, om deze reden streef ik naar een verhouding van 1:1,5. In het draagkrachtmodel wordt ervan uitgegaan dat per reegeit gemiddeld één kalf het eerste jaar overleeft. Dit overlevingsgetal en de nagestreefde geslachtsverhouding zijn praktijkgegevens, het gangbare aantal van twee kalveren per reegeit wordt gecorrigeerd voor maaislachtoffers, verkeersslachtoffers en loslopende honden. Een factor die zich moeilijk mee laat nemen in de berekeningen is stroperij, die sterk toe lijkt te nemen. De laatste tijd worden 's nachts regelmatig schoten gehoord en

op de voorspelbare, vanaf doorgaande wegen makkelijk toegankelijke plaatsen zijn de reeën nagenoeg verdwenen.'

'De jager is geen onrustfactor, als hij zijn werk goed doet dan is het alleen de knal'

Aanspreken

Een herkauwer als het ree kan met een volle pens de hongerdood sterven, als het dier de rust niet krijgt om te herkauwen. Reewild is dus zeer gevoelig voor verstoring. Berentsen: 'Als je reewild in je veld wil, moet je zorgen voor rust. Dat betekent dus bijvoorbeeld dat je niet het hele veld afdrijft met de kleinwildjacht, ik laat zelf bijvoorbeeld altijd minstens de helft liggen. Om rust in het veld te houden is het belangrijk om het hele jaar vaak in het veld te zijn en het publiek aan te spreken als dat zich buiten de paden begeeft of de hond los laat lopen. Dat laatste is de ergste onrustfactor voor het wild. Tijdens de MKZ-crisis zag je duidelijk wat rust in het veld kan doen, de zichtbaarheid van reewild nam enorm toe nadat recreatie in de bossen werd verboden. De jager is geen onrustfactor, als hij zijn werk goed doet dan is het alleen de knal.'

Draagkrachtberekening

11 van de 18 wildbeheereenheden in de Achterhoek werken met het reewildbeheermodel Gelderse-Achterhoek, waar Berentsen de grondlegger van is. In dit draagkrachtmodel ligt de nadruk sterk op de factor rust in het leefgebied van het ree. Berentsen: 'Rust is simpelweg het allerbelangrijkst bij het berekenen van de draagkracht, in een prachtige biotoop die wordt gebruikt als hondenuitlaatplek vind je geen standwild.' Het uitgangspunt van het beheermodel is dat er alleen reewild wordt geschoten dat standwild in het jachtveld is, als referentie wordt het aantal reeën gehanteerd dat er 's winters zonder problemen kan lopen. Om deze referentie te bepalen zijn gebieden waar de reewildstand in evenwicht is geïnventariseerd qua biotoop. Deze referentiegebieden vormden de basis voor een puntensysteem. Dit puntensysteem is opgebouwd uit de primaire leefbehoeften van het reewild: rust, voedsel en dekking. Voedsel en dekking worden beide gescoord van 0 tot 10, waarbij 20 punten dus de maximumscore is. Het belang van rust komt naar voren doordat deze factor van -20 tot 20 punten wordt gescoord. De voedselrijke biotoop in gebruik als hondenuitlaatplek zal hierdoor uiteindelijk 0 punten ontvangen, omdat het -20 punten krijgt voor rust. Een jachtveld wordt ingedeeld in deelgebieden. Van elk deelgebied wordt het aantal reewildpunten bepaald, dat wordt vermenigvuldigd met de oppervlakte van de deelgebieden. Ten slotte worden van alle deelgebieden de punten bij elkaar geteld. Dit getal wordt gedeeld door het aantal punten dat voor 1 stuks reewild noodzakelijk is. Dit 'kapstokgetal' is door een aantal praktijkproeven vastgesteld. De uitkomst van deze laatste berekening geeft aan hoeveel reeën hier als standwild kunnen overleven. Ieder jaar wordt de berekening van het aantal reewildpunten bijgesteld naar aanleiding van veranderingen in het jachtveld.

Oud wijf

Waldo, de jonge Hannoveraan, die tijdens onze rondgang door het jachtveld achter in de auto van Berentsen zit, vindt dat het allemaal wel erg lang duurt en piept uit volle borst. 'Niet zeuren Waldo, je bent toch geen oud wijf?' Met een brede grijns kijkt Berentsen naar de beteuterde kop van zijn passievolle hond. De energieke Berentsen geniet van het werken met zijn hond en zorgt dat deze regelmatig wordt getraind in het lopen van uitdagende zweetsporen. Het is mooi om een dier te zien dat zo graag wil werken voor zijn baas. Tijdens een kleine wandeling loopt de hond non-stop met zijn neus aan de grond op het spoor van reewild of hij kijkt verwachtingsvol naar de baas. Het is duidelijk dat dit team helemaal op elkaar is ingespeeld en met volle teugen geniet van alles wat met jacht te maken heeft. Aan het eind van ons gesprek komt de aap uit de mouw, het wordt duidelijk waar de passie voor reewild vandaan komt. Berentsen: 'Ik ben opgegroeid in de bosrand van het prachtige landgoed Hackfort. Toen ik als baby in de wieg lag had mijn moeder tevens een reekalf aan mijn fles. De Duitsers hadden de geit geschoten'. ■